

“... SÅ VORE FÖRLUSTEN AV DIG DET ENDA SLAG JAG INTE SKULLE UTHÄRDA”

Jacqueline Kennedy, 8 augusti 1963 i samband med sonen Patrick Bouviers död. (1)

”Som många älskande levde de sällan tillsammans” (2)

NÄR MYTEN SPELAR ROLL I POLITIKEN

En betraktelse av Kennedymyten i amerikansk politik

Staffan Ringskog

... Och när historiens höga domstol en gång skall sitta till doms över var och en av oss och se om vi under vår korta verksamhetstid fullföljde våra förpliktelser, kommer vår framgång att bedömas efter svaren på fyra frågor:

För det första, var vi verkligen modiga människor ?

För det andra, var vi verkligen omdömesgilla människor?

För det tredje, var vi verkligen redbara människor?

För det fjärde, var vi verkligen hängivna människor ?

John Kennedy i talet till Massachusetts delstatssenat 1960. **(3)**

Abstract

The result of this research is, that the Kennedy myth lived in a symbiotic relationship with the political mission of John F Kennedy during his time in the White House. The myth was as present – as the real politics of Kennedy – during his presidency. The Kennedy myth was a tool for John Kennedy to reach the White House. This myth was natural in a country as America, where the American Dream is fundamental for its self-perception.

It is of no importance if the myth is historical false or true. The myth has another role. The role of the myth is to strengthen the identity of the group and the nation. The myth of Kennedy strengthened the Kennedy family as well as the American nation. In the same way that those Americans – who are successful in one or another way – is feeling identical to the American dream. This is a reason why the Kennedy myth became so strong in a country as the US.

Key words: Theories of myths, John F Kennedy, The Kennedy myth, The myth of the American dream

Antal ord: 13 617

Innehåll

Kapitel 1 – INLEDNING

- Uppsatsens hypotes
- Metodik
- Uppsatsens disposition

Kapitel 2 – OLIKA TEORIER OM MYT OCH SANNING

- Varför är myter viktiga? Självbilden, identiteten – mytens roll för själen
- Ämne för fejder – mytens många utsagor
- Rollo May
- “Det är bara en myt.”
- Cassirer
- Peter Heehs om Mircea Eliade, William McNeile

Kapitel 3 – AMERIKANSKA DRÖMMEN

- Myten om Amerika
- Den store Gatsby
- Proteusmyten och Sisyfosmyten
- Myter viktiga

Kapitel 4 – KENNEDYMYTEN

- Kennedymyten – bakgrund
- Kennedy i media
- Mannen
- Mytens väsentliga roll
- Schlesingers bild av Kennedy
- Camelot
- Sorensen och myterna

Kapitel 5 – KENNEDYMYTEN I SVENSK DAGSPRESS

- Jan-Olof Olsson, Dagens Nyheter
- Anders Ehnmark, Expressen
- Arne Thorén, Expressen
- Per Persson, Svenska Dagbladet

Kapitel 6 – ANALYS OCH SLUTSATSER. VAR DET BARA YTA – ELLER FANNS DÄR EN POLITISK GÄRNING?

- Känslökylan
- Kennedyfamiljens maner
- Bay of Pigs, fiaskot,

ett resultat av myt och inkompetens
Den ignorerande politikern
Mytens konsekvens för Kennedyepoken
Borgmästaren John Fitzgerald
Myten om Massachusetts
En svag och sjuklig president
John och Jackie – jeunesse dorée- gyllene ungdom
Var det bara yta – eller fanns där en politisk gärning ?
En lycklig tid – trots allt

LITTERATURFÖRTECKNING OCH KÄLLHÄNVISNINGAR

KAPITEL 1 – INLEDNING

Uppsatsens hypotes

Utgångspunkten för denna uppsats är att analysera på vilket sätt myten om familjen Kennedy hör ihop med de teorier och den kunskap som finns om myter i Amerika. Resonemanget tar sin naturliga utgångspunkt i ett USA präglad av den amerikanska myten. Om själva Kennedymyten skymt politikern Kennedys gärning.

Jag skriver att jag är intresserad av begreppet myt i sammanhanget Kennedymyten. En viktig fråga är varför vi har myter och varför myter är viktiga, vilken funktion myter har. Är det exempelvis viktigt om myten är sann, eller är själva myten det viktiga – oavsett om den är sann eller falsk? Vilken är mytens egentliga funktion? Och varför samspelar Kennedymyten i så fall så väl med denna funktion i just USA?

Detta är en uppsats vars uppgift är en analys av vilken betydelse en myt kan spela inom politiken. Den myt som behandlas är Kennedymyten betraktad i sitt amerikanska sammanhang.

Myten om familjen Kennedy etablerades i samband med att president Kennedys far Joseph Kennedy formulerade - vad han ansåg vara sanningar om sin familj. Sanningar som utvecklades till myter. Främsta bärare av myten kom att bli presidenten John Kennedy med sin hustru Jacqueline Kennedy.

Idag ligger John och Jacqueline Kennedy sida vid sida, på Arlingtonkyrkogården i amerikanska huvudstaden Washington DC. John F Kennedy mördades i Dallas 1963, 45 år och Jacqueline Kennedy dog i cancer 1994, 64 år. Under tio år, 1953 – 1963 var paret Kennedy i fokus i amerikansk politik. Deras framträdande kan sammanfattas i en blandning av politik, underhållning och kultur.

Utgångspunkt för denna uppsats är paret Kennedy och den myt som stärktes och nyskapades i samband med familjens Kennedys inträde i Vita Huset. Vad denna myt betydde då och på vilket vis den kom att samspela med den amerikanska myten ska här diskuteras.

Metodik

Metodiken jag använder mig av är en textanalys av litteratur och tidningsartiklar. Böckerna jag studerat är skrivna av Kennedyrådgivarna Theodore Sorensen och Arthur Schlesinger. Modellen för den textanalys jag gör är hämtad ur boken *Textens mening och makt*, skriven av Göran Bergström och Kristina Boréus, forskare vid statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet.

Den typ av textanalys jag gör är en innehållsanalys och utgångspunkten för analysen är att värdera den roll begreppet myt spelar i det undersökta materialet. I detta fall den roll myten spelar i familjens Kennedys fall.

Författarna Bergström och Boréus skriver om kvantifiering av olika slags enheter med olika syften. Vad som åsyftas avseende *olika slags enheter med olika syften* i denna uppsats är ett resonemang utifrån begreppet myt. Om att värdera förekomsten av ofta återkommande begrepp, skriver Bergström och Boréus:

”... Man kan räkna omnämmandet av något i texter för att jämföra förekomsten av företeelsen ifråga i en omgivande verklighet ” Göran Bergström, Kristina Boréus *Textens mening och makt.* (4)

Författarna skriver vidare: *”... Man kan vilja undersöka uppmärksamheten för ett visst ämne i massmedierna. Då kan man notera såväl teman i exempelvis nyhetsartiklar som referenser till vissa fenomen. Man kan t.ex räkna hur ofta tidningsartiklar med ett visst tema förekommer...”* Göran Bergström, Kristina Boréus *Textens mening och makt.* (4)

I mitt fall i denna uppsats vill jag studera uppmärksamhet kring ett ämne och ämnet är myten. Jag vill dels undersöka myten Kennedy, men också hur denna myt sammanspelar med den amerikanska myten. Jag är intresserad av att veta hur dessa två fenomen kan höra samman.

Artiklarna ur dagspressen jag analyserar är artiklar från svensk dagspress. Jag betraktar vad svensk press skrev om familjen Kennedy 1960 då John Kennedy vann presidentvalet i USA.

Varför jag har med urvalet ur svensk dagspress är att studera hur myten kan spela roll för beskrivningen av ett skede. Svenska journalister skrev inledningsvis om Kennedy på ett traditionellt journalistiskt sätt - man gör en sedvanlig journalistisk bevakning.

Skribenterna inleder med ett utifrånperspektiv- men verkar myten så småningom ta över i den journalistiska bevakningen? Kommer en skribent som inledde med att skriva om Kennedy på ett traditionellt journalistiskt sätt så småningom själv bli en budbärare av myten ? Är detta ett naturligt fenomen som inträder? Inträdde detta fenomen även i ett för USA avlägset land som Sverige ?

Uppsatsens disposition

Uppsatsens disposition inleder med att i detta kapitel beskriva uppsatsens hypotes, uppsatsens metodik och disposition. Kapitel 2 handlar om varför myter är viktiga och om framträdande personer som skrivit om myter. Kapitel 3 behandlar den amerikanska myten, kapitel 4 Kennedymyten, i kapitel 5 följer en redogörelse om vad svensk dagspress skrev och i kapitel 6 görs en analys med kommentarer - slutsatser av Kennedymyten i samspel med mytbegreppet rent allmänt och i sammanhanget den amerikanska myten.

KAPITEL 2 – OLIKA TEORIER OM MYT OCH SANNING

Mark Twain: Människan är det enda djur som rodnar och har goda skäl för det. Den som inte uppnått något mått av självförakt kan knappast vara särskilt medveten människa. James Hollis Myten i våra liv (55)

Varför är myter viktiga? Självbilden, identiteten – mytens roll för själen

I Dagens Nyheter, 3 mars 2012, skriver skribenten Richard Swartz under rubriken ”Historien missbrukas” på sidan 5. Han skriver ” att tro att dagens grek skulle vara ett slags släkting till Homeros, Berlusconi till Tacitus eller vi till vikingarna är förstås nonsens”. (5)

Han kunde kanske lagt till - för att vara konsekvent i sitt resonemang – att inte något av dagens folk, dagens etniciteter, kan härleda sin historia till de folk man hänvisar till. Om nu hans tes stämmer, han kan ju ha fel. Frågan är dock om det allra väsentliga i resonemanget är om det ska stämma eller ej- om det är detta som är det väsentliga - eller om det finns ett annat moment som är betydligt viktigare. Momentet att det råder en viss historisk oklarhet om just historien, i detta fall om olika etniciteters bakgrund och historia – och att denna oklarhet i sig stärkt mytens roll. (6)

Exemplet från Dagens Nyheter har att göra med den självbild, identitet som olika etniciteter i dagens värld hänvisat till, härlett sin bakgrund till. Självbilden, identitet har att göra med ens historia, ens egen självbild- en människas och ett folkslags identitet av idag.

Det viktiga avseende myten är inte om myten är historisk sann eller ej. Det viktiga är att myten finns där, just för att betona något i nutid. Swartz i DN menar att gammal historia, eller myt, ej ska vara relevant. Påståendet att dagens grek, oavsett om han bor i Aten, Stockholm eller New York, ej härstammar från Homeros gör att dagens grek – enligt Swartz resonemang – inte har anledning att känna stolthet över sin bakgrund, lika lite som Berlusconi ska kunna härleda sig till romarna, eller skandinaver till vikingarna. (7)

Utgångspunkten är dock felaktig. Historien och myten spelar just roll för dagens jag-uppfattningar, det är en orsak till varför vi har historia. Att uppleva att vi har en fastare grund att stå på. Myten tar vid där historien blir oklar. Allt i avsikt att ge en stabilare grund för dagens nutidsmänniska att stå på- detta är mytens stora uppgift.

En stilla reflektion dock; det är väl ganska uppenbart att några bör vara släkt med dessa tidiga folk. Nutida greker, romare eller skandinaver har ju en bakgrund, är inte utan historia och har förfäder. Mytens roll är att vara identitetsstärkande, att utgöra ett stärkande moment för självbilden. Det viktiga med myten är upplevelsen, känslan. Denna myt om vårt förflutna, denna källa, är en referenspunkt att värda, skriver Rollo May. *Rollo May, Ropet efter myten* (8)

Ämne för fejder – mytens många utsagor

Vad som är sant och inte sant i beskrivningen av ett lands historia varierar genom generationerna. Ett historiskt skede som länge betraktats som sanning kan plötsligt bli grund för omtolkningar. I Strindbergsfejden avfärdade August Strindberg svenske hjältekonungen Karl XII just som hjältekonung. Grupper som "Bevara Sverige svenskt" nyttjade samme regent för manifestationer under 1980-talet för det genuint svenska. Under 2000-talet används samme regent som försvarare av det mångkulturella samhället och då av svenskar som förordar ett mångkulturellt samhälle.

Vad som är myt och vad som inte är myt, är alltid något som forskare tvistar om. Ibland är det som länge betraktats som sanning plötsligt avfärdat som myt. Erik den Helige - kristnade han Finland eller tillhör det en myt? Med tiden har Erik den Heliges korståg i Finland visat sig utgöra just en myt.

Tolkningar är människans försök att se historien utifrån olika, nya synsätt. Hur vanligt är det inte att höra "*att detta som vi trodde var sant, har visat sig vara en myt*" men samtidigt å andra sidan höra "*att detta som vi trodde var en myt har visat sig vara sant*".

Svängrummet mellan vad som är sann historia och myt är inte alltid stort. Ibland verkar myten sammanfalla med reella historien. Ibland byter historikerna ut det som länge betraktades som sann historia och förklarar detta som myt.

Isländska sagorna - sanning eller en myt? För nordism och svenskhet har sagorna betydelse – oavsett om det är sant eller är en myt. Sant eller falskt, myt eller verklighet - det spelar ingen roll. Existensen av berättelsen är den viktiga.

Rollo May

Rollo May tillhör de forskare som skrivit mycket om myter. Han var verksam i Kalifornien och New York. I *Ropet efter Myten* analyserar han här den gamla Faustmyten, Törnrosasagan och Scott Fitzgeralds Den store Gatsby. Han penetrerar den amerikanska drömmen. I boken *Ropet efter Myten* för han resonemang som är klart applicerbara avseende Kennedymyten mot bakgrund av den amerikanska myten.

Rollo May anser att myter är ytterst viktiga för ett samhälle. En tolkning av Kennedymyten är att den är ett uttryck för amerikanernas starka behov av myter.

Rollo May skriver att "*... de kommunistiska länderna skrev om historien genom att säga att vissa personer aldrig hade existerat, begreppet icke-person utvecklades. Att på detta sätt beröva en människa hennes identitet, krossa hennes myt, bestjäla henne på hennes historia, sann eller falsk, blir en andlig straffdom.*" Rollo May, *Ropet efter myten* (9)

Amerikas historia är kort i jämförelse men den svenska. I USA verkar det finnas ett sug efter myter. Allt för att stärka glorian om det stora landet, allt för att stärka själva nationen Amerika. Orsaken är, att en tydlig, skarp historia skapar en styrka i ett samhälle om vilka dess

invånare är - oavsett hur historien ser ut. Oavsett om vi är svenskar med ursprung i den skånska, östgötska, värmländska eller västmanländska myllan, eller om vi är amerikaner i Massachusetts med ursprung i Irland, som den irländska en gång fattiga familjen Kennedy. En familj som arbetade sig upp ända till toppen av samhällets pyramid. Och som därmed förverkligade den amerikanska drömmen.

Rollo May skriver att myter är väsentliga för människor och för en nation. Flera av mytens funktioner passar bra in i Kennedymyten, enligt Rollo May, det gäller exempelvis att:

1. Myten stärker gemenskap
2. Myten stöttar vissa moraliska värden *Rollo May, Ropet efter myten (10)*

“Det är bara en myt.”

Rollo May avfärdar människors ibland lättvindiga förhållningssätt till myten när de så gärna säger att “*det bara är en myt.*” Detta förhållningssätt är nämligen inte så ”bara”, enligt Rollo May. En myt är nämligen inte alltid en myt - i myten ryms också en stor del sanning och verklighet, sann historia som verkligen hänt. Myterna håller nationerna levande och får samhällen att växa och gå vidare. Genom myten lever självbilden vidare och den stärks. I Amerikas fall den om *The American Dream* och USA som *Gods own country*.

Varje nation har naturligtvis sin historia och inte minst sina myter, Sverige såväl som Amerika, ett viktigt moment som håller ihop nationen för vidare färd framåt. Oavsett myternas sanningshalt.

Förutom Rollo May har forskare som Ernst Cassirer, Mircea Eliade och William McNeile skrivit om myter.

Ernst Cassirer

Peter Savodnik skriver i en artikel i *Critical Review: A Journal of Politic and Science vol 13, Nos 3-4*, om Ernst Cassirer. Cassirer, född i Tyskland, emigrerade till USA i samband med Hitler, har publicerat forskning avseende myter. Under 1940-talet talade Cassirer om den politiska myten som en serie uppsättningar av symboler – inte minst mot bakgrund av händelserna i Europa under denna tid.

Myter och därmed hörande symboler ska vara enkla att begripa för mottagaren. Cassirer talar om den politiske ledaren i mytens sammanhang som en hjälte som närmast är att tillbe.

I boken *The Philosophy of Symbolic Forms* talar Cassirer om tre viktiga sfärer inom politiken. Myten utgör den första sfären, därefter kommer en sfär av politisk representation - som språk, religion – och i en tredje fas finner man ren vetenskap.

Cassirer påpekar att de krafter i samhället som är i kontroll av medvetandet, bestämmer bäst samfundets inriktning, dessa krafter anger också färdriktning för dem utan detta medvetande.

Att inneha den politiska hegemonin skulle man kanske kalla det med ett annat ord, dvs att sätta den politiska agendan. *Review: A Journal of Politic and Science* (11)

Mircea Eliade, William McNeile

I uppsatsen *Myth, History an Theory*, vol 33, no 1, feb 1994, pp1-19 utgiven av Wesleyan University, kommenterar Peter Heehs vid Wesleyan University olika teoretiker som skrivit om myter i ett historiskt sammanhang.. Mircea Eliade publicerade 1949 *Le Mythe de léternel retour: archétypes et répétition*. I den talar Mircea Eliade om att fly från ”terreur de l’histoire” – och vilka är det som flyr ? Jo, de som inte vill acceptera historien som den fakta och sanning den utgör om den inte passar ens egen bild av vad som hänt. Historien kan istället gestaltas om den till sin egen fördel, dvs till fördel för myten. *Peter Heehs. Myth, History an Theory*, vol 33,no 1, feb 1994,pp1-19, (12)

Peter Heehs nämner William McNeile, som intresserat sig för spänningen mellan begreppen historiografin och mytologin, mellan historia och myt. McNeile talar i sin forskning om vetenskaplig historia, dvs historiska fakta som ett resultat av antaganden med givna svar. *Peter Heehs. Myth, History an Theory*, vol 33,no 1, feb 1994,pp1-19, (13)

McNeile menar att vissa myter är mer sanna som ren vetenskaplig historik - historia som verkligen inträffat - än annan historia, annan historia - sådant mer med karaktären av just myter och där de historiska verifikationerna är svaga.

Peter Heehs refererar till en artikel i *American Historical Review* där William H McNeill skrev om detta. De bästa som historikerna kan göra, menar McNeill i denna artikel *“Mythistory, or Truth, Myth and Historians”*, är att uppnå så god balans som möjligt mellan sanning, sanning och myt. *“The best historians can do is to try to attain a better historiographical balance between Truth, truths and myth”* *Peter Heehs. Myth, History and Theory*, (14)

För att sammanfatta resonemanget i detta kapitel två, kan därför slås fast, att myten spelar en viktig roll för en etnicitets eller en nations självbild. Det spelar ingen större roll om myten grundar sig på reell historia eller om det mesta är en uppdiktad historia.

Det intressanta kan vara, att vad som länge ansetts som historia, resulterar ibland i klagöranden om att detta som man trodde var historia, inte alls existerat utan snarare varit uppdiktad berättelse. Denna uppdiktade berättelse, som länge godtagits som historia, får därmed karaktären av myt. Men likväl, eftersom historia är något som är ständig källa för diskussioner, kommer några trots allt hålla fast vid att denna historia är sann, medan andra menar motsatsen och anammar det nya synsättet, dvs karaktären av myt.

Det som dock förenar båda riktningarna - de som tror på historien och de som håller på myten - är att berättelsen, oavsett historia eller myt, fungerar som ett sammanhållande element för en etnicitet eller en nation.

Detta resonemang är av intresse när Kennedymyten diskuteras. Mytens roll är just att hålla samman en grupp, att ha en stärkande funktion. I Kennedymytens fall har den haft denna funktion på flera plan. Myten stärkte familjen Kennedy, myten stärkte John Kennedys presidentskap, myten levde vidare under lång tid i USA. Myten om Kennedy stärkte samtidigt

också nationen Förenta Staterna, den höll ihop en amerikansk nation över olika sociala klasser och etniciteter.

Kennedymyten fungerade ungefär på samma vis som en annan amerikansk myt, nämligen den som amerikanska drömmen. Myten om amerikanska drömmen håller samman amerikanska nationen, den ger de amerikanska medborgarna en vi-känsla, återigen oavsett social klass och etnicitet. Myten om familjen Kennedy och myten om Amerika kunde här också förenas i myten om vägen till framgång.

Myten skapar energi, styrka och sammanhållning. Detta är också mytens tydliga uppgift. Myten stärker individer i känslan av att tillhöra ett gemensamt öde, ett starkt "vi". I detta starka "vi" som berättar om förträffligheten hos gruppen eller nationen som man tillhör, finns underförstått också ett budskap om ett "de", att där finns en grupp som exkluderas, en grupp som inte tillhör gruppen som myten inkluderar.

Att referera i detta sammanhang till Rollo May är naturligt. Det finns en rad andra akademiker inom detta område, som redovisats i kapitel två, men Rollo May är den ledande forskaren och kanske mest intressanta, inom området. Hans tankegångar är lättillgängliga och klara. Han sympatiserar med idén om att mytens viktigaste roll inte är, a priori hur sann myten är- utan att den har en helt annan funktion, nämligen som en sammanhållande och stärkande kraft. Myten är en känsla, något imaginärt gott, ibland finns här mycket sanning, ibland mindre, ibland ingen alls. Myten håller ihop familjer, stärker individer, håller ihop samhällen och nationer.

Mytens viktigaste funktion är att vara sammanhållande, energigivande - dess uppgift utgör främst en god livsbejakande kraft, om man betänker hur Kennedymyten och den amerikanska myten fungerat. Myten om Kennedy lyfte fram en hel familj till den politiska makten, den amerikanska myten stärker en hel nation. Myten har stärkt individerna som inkluderas i myten.

KAPITEL 3 – AMERIKANSKA DRÖMMEN

“...att lyssna till minnets mytiska strängar
och förlita sig på sitt väsendes bättre änglar.
Däri består vår myt.”
James Hollis, *Myten om våra liv* (56)

Myten om Amerika

En viktig drivkraft i det amerikanska samhällsbygget är den om amerikanska drömmen. Myten om amerikanska drömmen är en del i nationsbygget USA, en del i amerikanska självbilden. *The American Dream* är ett frihetsbegrepp. Vem som helst, från var som helst och närmast hur som helst, kan lyckas i Amerikas Förenta Stater – Gods own country – detta är andemeningen i den amerikanska drömmen – en berättelse om själva strukturen i Amerikas Förenta Stater.

En viktig självbild som amerikanerna har är att Amerika är frihetens plats på jorden. Frihetsgudinnan, the Liberty Statue är ett uttryck för detta. Glorian runt frihetsgudinnan är en gloria runt det amerikanska samhällsbygget. Statyn skänktes av Frankrike till USA, konstnären är fransk, Frederic Bartholdi, en kopia finns i Jardin de Luxembourg i Paris.

Att vara en god entreprenör, att tro på Gud, att ha en dröm, att arbeta hårt för att nå denna framgång - är viktiga element i den amerikanska framgångssagan. I Amerika samsas olika religiösa konfessioner och trots olikheter fungerar amerikanska samhället. Avgörande är existensen av *The American Dream* och frihetsidealet.

Är *The American Dream* en myt eller en sanning, eller både ock? I USA är amerikanska drömmen inte bara en myt, det är i högsta grad en levande sanning. I sin *Self-Biography* stakar en av grundlagsfäderna, Benjamin Franklin, ut en grund för det amerikanska synsättet. Franklins synsätt, ideologi, bygger mycket på att framgång nås med god moral, självdisciplin, personligt ansvar. En annan grundlagsfader Thomas Jefferson, USA:s tredje president, sa : *Att ju hårdare jag arbetade, ju mer tur fick jag.* Ett uttalande i linje med samma filosofi, att bästa sättet till framgång är hårt arbete. Några lättvunna segrar finns inte här i livet.

Namnen ur den amerikanska historien som lyckats är många, det började tidigt med bl.a Thomas Alva Edison, Vanderbilt, John D Rockefeller, Henry Ford fram till våra dagars stora entreprenörer som Bill Gates - de stora företagen som har skapats och kommer att skapas med hemvist i USA är en påminnelse om landets storhet - en orsak till landets ekonomiska dominans i världen. Att vara entreprenör, en self made man, är intimt sammanbundet med drömmen om Amerika. Men USA har genom åren inte bara skapat stora entreprenörer utan också stora personligheter inom kulturen. Författare som Ernest Hemingway, F Scott Fitzgerald, John Steinbeck, JD Salinger tillhör denna sfär, för att inte tala om den stora produktion från filmens värld som Hollywood skapat. Hollywood har varit en av de främsta uttolkarna av just *The American Dream*.

Den store Gatsby

I boken *Ropet efter myten* analyserar Rollo May en rad myter, däribland den amerikanska myten. Han skriver om denna myt, där boken *Den store Gatsby* spelar en central roll. F Scott Fitzgerald, nobelpristagare och författare till *Den store Gatsby* anses vara den som bäst beskrivit amerikanska jazzåldern på 20-talet, den glada tiden i ett Amerika på ständig ekonomisk uppgång.

Rollo May kommer i sin analys av *Den store Gatsby* in på en viss historielöshet och ensamhet hos en del amerikaner. En historielöshet som kan ge myter i Amerika ett stort fritt spelrum. Om du är utan historia måste du skaffa dig en historia. Myten, berättelsen, kan ses som ett resultat av detta. Mycket av det som Rollo May skriver om, kan om man så önskar, sammanlänkas med Kennedymyten. - en av många livskraftiga amerikanska myter.

Scott Fitzgeralds romanfigur Jay Gatsby har skapat sin ekonomiska rikedom under jazzåldern genom att smugla sprit. Amerika är möjligheternas land, det viktigaste är att komma någon vart, att förverkliga drömmarna. Hur man når dit spelar mindre roll.

Ett ledmotiv i boken om Jay Gatsby är hans försök att återerövra den kvinna han tidigt blev förälskad i, hon heter Daisy och bor tillsammans med Tom. I syfte att möta denna kvinna igen arrangerar Gatsby fantastiska tillställningar i sin villa på Long Island. Ett fabulöst stort, palatsliknande hus som han skaffat på andra sidan vattnet, mitt emot där Daisy bor. Gatsby spejar mot Daisys hus mitt emot och söker ljuset från hennes hus var kväll.

Vem Gatsby verkligen är vet få av alla de gäster som bjuds på hans fester. På kalasen är det få som känner varandra, stämningen är hög på dessa tillställningar, ensamheten påtaglig, trots de många människorna.

Ett centralt tema hos Fitzgerald är amerikanska ensamheten “... på Gatsbys fester förekom trots allt överdåd av musik och dans och drickande, ingen som helst kommunikation, bara entusiastiska möten mellan människor som aldrig kunde komma ihåg varandras namn.”

”...och när Gatsby stod överst på trappan med handen höjd till en artig avskedshälsning, då de sista gästerna troppade av, tycktes fönstren och de stora dörrarna utandas en plötslig tomhet, som svepte kring värdens gestalt...” Rollo May, *Ropet efter myten* (15)

I *Den store Gatsby* beskrivs Jay Gatsby som en människa som närmast konstruerat sitt liv. Han har skapat en egen fantastisk biografi som inte alls stämmer överens med verkligheten. Den vackra konstruktionen var nämligen behagligare än den råa och banala verkligheten och den ger Jay Gatsby strålgans. Känns bilden igen i Joseph Kennedy och det han konstruerade avseende sin egen familj? Allt skulle verka bättre än egentligen var. Här skulle finnas en historia, även om den till stora delar var *mer fiction än faction*. Mer Hollywood än sann verklighet.

Proteusmyten och Sisyfosmyten

Rollo May berör ensamheten i det amerikanska samhället, han nämner i detta sammanhang två myter från det grekiska dramat, Proteusmyten och Sisyfosmyten.

Proteusmyten representerar kravet på förändring för förändringens egen skull. Förändring är ett centralt tema i den amerikanska livsstilen. Det spelar ingen roll vad det är för typ av förändring, huvudsaken är att det bara händer något annorlunda, att förändring inträder. Ett rastlöst beteende där huvudrollsinnehavaren uppenbarligen inte har så lätt att finna ro i sig själv.

Sisyfosmyten är Proteusmytens motsats. Sisyfosmyten berättar om mannen som rullar upp en sten för en höjd och sedan låter stenen rulla ner för berget. Mannen fortsätter att utföra samma uppgift, om och om igen.

Sisyfos har varit av intresse för många. Nobelpristagaren Albert Camus skrev boken ”Myten om Sisyfos” i början på 40-talet. Den rena lusten att leva gör att Sisyfos finner livet gott att leva. (64)

Sisyfosmyten representerar ett helt annat synsätt än Proteusmyten. Här krävs det att vi stannar upp, tänker, begrundar. Om mannen som hela tiden för en tung stenbjässe uppför en höjd och låter sedan stenen rulla ner igen för berget. *Sisyfosmytens budskap är att kunna se det vackra i livets enformighet.* En skön konst men en svår konst.

KAPITEL 4 – KENNEDYMYTEN

*...”känslan av delaktighet i det gudomliga var grundläggande för den mytiska världsåskådningen. Mytens syfte var att göra människor mer medvetna om den andliga dimensionen, de var helt inneslutna i. Den var en naturlig del i livet.”
Myternas historia, Karen Armstrong, (56)*

Kennedymyten – bakgrund

De många konstruktionernas Amerika blir ibland tydligt avseende familjen Kennedy. Kennedymyten skapades av John Kennedys far Joseph Kennedy. Enligt denna myt visste var och en att “En Kennedy gråter inte” och att en “Kennedy aldrig förlorar”. Myter gångbara särskilt i politiska sammanhang. Leende och glada medlemmar i familjen Kennedy, medlemmar i en familj som *ett kolsyrat vatten*, som Jacqueline Bouvier uttryckte saken vid ett tidigt möte med familjen. *Mattson, Britt-Marie, Vi tolererar inga förlorare (16)*

Att en av medlemmarna var svag, stundtals svårt sjuk, som John Kennedy och raka motsatsen till Kennedyidealen var något som undanhölls allmänheten. Denna sanning passade inte alls in i myten om den oslagbara, vinnande familjen. Varje amerikan som gillade familjen Kennedy uppfattade sig också själv många gånger som en Kennedy - en person som alltid vinner och aldrig gråter. Myter är som kommunicerande kärler, från avsändaren till mottagaren, och Kennedymyten var en sådan myt. Som mottagare identifierar man sig gärna med mytens vinnande innehåll.

Under 2011, nära 50 år efter det att John Kennedy installerats som president, kom journalisterna Britt Marie Mattsson och Lennart Pehrson ut med var sin omfattande bok om familjen Kennedy. Britt-Marie Mattsson vid Göteborgs-Posten och Lennart Pehrson vid Expressen, har skrivit mycket om USA. I recensionerna av Mattssons *Vi tolererar inga förlorare* och Pehrsons *Kennedy - en amerikansk dynasti*, kan den i Dagens Nyheter nämnas.

Recensenten jämförde här Kennedys värld och med den i filmen Gudfadern med Marlon Brando. Recensenten ansåg att familjen Kennedy och den fiktiva gangsterfamiljen Corleone hade klara likheter. Båda familjerna bar de tydliga attributen. Kennedy med sin revanschlusta, sin fattiga irländska bakgrund, sina många familjemedlemmar med sina respektive roller. Inom Corleone samma bakgrund men nu fattig italiensk bakgrund. Kennedy liksom Corleone hade katolsk bakgrund och båda utgjorde minoriteter i ett Amerika dominerat av vit protestantism. Inom båda familjerna fanns en hängivenhet och beundran inför varandra. För både Kennedy och Corleone var familjen viktigare än individerna. *Dagens Nyheter 19 nov 2011 (17)*

Kennedy i media

Mytbildningen under John F Kennedys politiska gärning, skulle komma att illustreras på många sätt, inte minst bildmässigt. Familjelivet spelade en central roll i beskrivningen av Kennedy. Fotografierna av den lyckliga familjen Kennedy var många, bilderna som publicerades i tidningar som Life, Look, Paris Match fick stort genomslag. En uppskattad fotograf var Mark Shaw, som jobbade för Look Magazine. Fotografierna förmedlade bilden av Kennedyfamiljen som den lyckliga, harmoniska familjen. Familjen ständigt på språng, med glädje, mycket energi, framåtanda. I detta sammanhang fattades det alltid kloka, och visa beslut- i den lilla världen, som inom familjen - liksom i den stora världen, när en nation skulle styras, när stora politiska beslut skulle fattas.

Bilderna från det politiska beslutsfattandet i Vita huset blev många. Man ser ofta bilder på Kennedy i tänkande poser i det Ovala rummet, där han fattade de viktiga besluten. En talande bild är tagen bakifrån, den föreställer en raklångt stående, tänkande president, blickande ut genom ett av rummets franska fönster. Beträktaren ser ryggtavlan på en reslig Kennedy, det är visionen han blickar fram emot, han ser ljuset – och han söker ljuset - detta är budskapet som ska förmedlas.

Bilderna från Kubakrisen föreställer människor i allvarliga tankeposer. Bildbudskapet som återkommer är detsamma och i olika variationer. Här presenteras bilder på en bekymrad president i samspråk med sin stab. Viktiga bilder som tränger igenom är de på presidenten i samspråk med sin bror, en yngre kvicktänkt justitieminister, hans nära bror och goda rådgivare. Kvicktänkt, god rådgivare eller ej, det var så i alla fall den bild avsändaren ville förmedla till världen .

Det var dessa två, presidenten och justitieministern, som främst räddade världen från undergång. Två resliga figurer syns på bilderna från Vita Huset under oerhört laddade dagar, men i verkliga livet, hur resliga var de egentligen? John F Kennedy var 1,80 cm lång och Robert Kennedy 1,75 cm lång. *Sorensen, Kennedy (18)*

En känd bild på Kennedyfamiljen är när Kennedy just valts till president. Hela familjen är samlad. Bilden andas med all rätt något triumfatoriskt.

Presidenten och i rött, presidentens hustru, är i centrum, alla övriga flankerar dessa de två huvudpersoner - föräldrar, syskon med sina respektive - de ingifta är, med undantag för Jacqueline - stående i bildens yttre delar. Peter Lawford står längst ytterst till höger och Ethel Kennedy längst ytterst till vänster. Jacqueline sitter i soffan med brodern Edward bredvid sig. John Kennedy ger intryck av att vara längst, svågern Peter Lawford, är dock 1,83 lång, ingift med system Patricia.

Bilden är intressant, den beskriver maktförhållandena i en familj. Närmast presidenten är det hustrun Jacqueline med mest makt, därefter kommer brodern Robert som informell rådgivare. De övriga på bilden finns med som stöd för John och Jacqueline, men deras roll verkar mer perifer. Allmänt uppfattar vi världens ledare som betydligt längre än de är. Men det är inte alltid så, Nicholas Sarkozy, fransk president, är exempelvis 1.65 cm lång.

För att återknyta till recensionen i Dagens Nyheter med jämförelsen till filmen Gudfadern och familjen Corleone. I filmen fanns där den slarvige brodern, i Kennedyfamiljens fall är detta Edward Kennedy. I filmen fanns en consigliere, så också inom familjen Kennedy.

Kennedyfamiljens consigliere, i detta fall justitieministern, brodern Robert - den nära brodern, alltid klok, alltid lojal. Nu stämmer kanske inte denna bild helt och hållet, Edward Kennedy ansågs som mångårig senator som en många gånger skicklig politiker.

Omslaget till rådgivaren Theodore Sorensens bok *Kennedy* föreställer en ensam John F Kennedy, vandrande på en sandstrand, förmodligen är det vid Cape Cod i Massachusetts. Han är långt ifrån friluftsklädd, utan motsatsen. Han är klädd som om han vore på väg till ett viktigt politiskt sammanträffande, till en bankett med världens olika regerings- och statschefer. John Kennedy bär en stram svart rock, han har slips. Han har fint putsade, svarta skor på den grova sandstranden, som närmast ser ut som en gytta. Beträktaren av bilden kan inte bortse från förarbetet till denna bild. Kennedy är ensam på bilden men bakom fotografen med kameran fanns där säkert många fler personer, som instruerade, regisserade, gav goda råd.

Bilden är arrangerad. Frågan som dyker upp är hur många gånger det repeterades inför denna bild. Hur många gånger instruerades Kennedy hur han skulle agera framför kameran? Och hur han inte skulle agera? Hur gick samtalet?

“Blir det bra så här? Ska jag ha händerna i rockfickorna, eller? Ska jag blicka framåt? Mot havet? Titta ner mot marken?”

“Vi försöker med olika varianter. Som jag ser det här i kameran blir det bra när du tittar ner, allvaret förstärks”

Bilden man ser är en president, allvarstygnd, bekymrad, tänkande. tittande ned mot marken. Med händerna i rockfickorna. Den tydliga känslan som tränger sig på är att just dessa omständigheter gjorde denna president i denna stund, också till något liknande en aktör inom teaterns eller filmens värld. Dokumentationerna av Kennedy som politiker blev också mycket av underhållning. Politisk teater och underhållning på samma vis som ett familjedrama i en mängd akter. En mängd akter som sannolikt inte är avslutade ännu när detta skrivs många år senare, år 2012. I november i år ställer nämligen en ny medlem av familjen Kennedy upp i valet till kongressen i Washington.

Mannen

Det inledande kapitlet i Theodore Sorensens bok *Kennedy* heter *Mannen*. Juristen Theodore Sorensen från Nebraska i Mellanvästern anställdes som 25-åring av Kennedy 1953. Kennedy var nybliven senator. Sorensens far hade varit justitieminister i Nebraskas delstatsregering. Fadern var först registrerad republikan men intog en alltmer oberoende hållning till sitt parti. Sorensen var tydlig liberal, vid denna tidpunkt en person med något vänstersinnade synpunkter inom det demokratiska partiet – en klart intellektuell.

Sorensen skulle framöver vara den som skulle ge John F Kennedy ett skarpladdat politiskt budskap många gånger i form av briljanta tal.

I boken *Profiles in Courage* på svenska, *Studier i mod* anges Kennedy som författare, men Theodore Sorensen anses ha skrivit viktiga delar av boken. Under senare tid nämns även Sorensen som författare till *Profiles in courage*. *Profiles in Courage* kom ut i januari 1956 - boken blev en best-seller. Den utgör ett antal berättelser om ett antal amerikanska senatorer

som visade just politiskt mod under sin politiska gärning. Kennedy skriver inledningsvis i *Profiles in Courage* att Sorensen bistått till stor del i bokens tillkomst. Kennedy kom också överens med Sorensen om att dela intäkterna från boken. Kennedy tackar också i förordet sin hustru Jacqueline för det stöd hon utgjort i arbetet med boken. Kennedy skrev boken under sin sjukdomsperiod 1954- 55.

Det som motsäger att någon annan än Kennedy skulle skrivit boken var att han i samtal med förläggare kunde boken otroligt väl, i detalj. C. David Heymann *Kalla mig Jackie* . (59)

Att det skapades en diskussion överhuvudtaget – om Kennedys författarskap- har sannolikt mycket att göra med att Kennedy var en av demokratiska partiets ledande politiker. Kritiker ifrågasatte det mesta som Kennedy företog sig, i den demagogin ingick också att ifrågasätta hans författarskap. Sorensen anses ha haft hjälp sitt arbete av historikern Jules Davids vid Georgetown University. Sorensens uppgift blev sannolikt mycket att ställa samman sitt eget, Davids och Kennedys material. Boken gav John F Kennedy Pulitzerpriset 1957. *Profiles in Courage* stärkte bilden av John F Kennedy som intellektuell. Boken blev viktig för Kennedy i kraftmätningen med Richard Nixon om presidentposten.

Än en gång blir man påmind om alla de konstruktioner som Kennedyfamiljen var så svag för. Joseph Kennedy hade bestämt att bilden av sonen skulle förbättras med ett fint litterärt pris och det blev Sorensen som aktivt deltog i att boken blev verklighet.

Återigen kan man se hur politikern Kennedy på samma sätt som Jay Gatsby tydligt förbättrar historien om sin egen person, en större storhet konstrueras än det egentligen fanns täckning för. Ett understatement i Kennedys fall är att konstruktionerna verkar påfallande många eftersom de kom att omfatta så många områden.

I både Jay Gatsbys och John Kennedys fall handlade det inte om enbart rena påhitten. Här fanns en stor bit sanning, trots allt. I Kennedys fall var sanningen mångfacetterad, det fanns en större sjö att skapa goda sagor ur än i fallet Jay Gatsby, men ideologin var densamma. Att försköna där det gick att försköna var målet.

I maj 1957 intervjuade TV-bolaget ABC journalisten Drew Pearson – verksam som kolumnist i USA vid denna tidpunkt. Pearson hävdar att Kennedy inte skrivit den Pulitzerbelönade boken. Intervjuaren Henry Wallace upprepar frågan. Han får samma svar igen från Pearson. Kennedy har inte skrivit *Profiles in Courage*, säger Pearson.

John Kennedys far Joseph Kennedy som ser programmet blir oerhört ilsken. Han sägs ha utropat att han nu ska stämma ABC på 50 miljoner dollar om bolaget ej levererar en ursäkt. Nästa dag besöker John Kennedys yngre bror Robert Kennedy, familjens consigliere, tillsammans med familjens ofta anlitade advokat Clark Clifford TV-bolaget ABC. Pearson och Wallace krävs dra tillbaka påståendena och att komma med en ursäkt. Kennedyfamiljen presenterar bevis på Kennedys arbete i samband med boken. Journalisterna vägrar dementera innehållet i intervjun men ABC kommer med en ursäkt. Clifford kommer senare att tjänstgöra som försvarsminister under Lyndon Johnson.

Profiles in Courage påminner läsaren om de amerikanska dygderna, myterna. Rollo May skriver om att mod- hjältedyran – förändring, är tydliga moment som ingår i dessa dygder, myter.

Kennedy spelade *med Profiles in Courage* på dessa amerikanska myter. Amerikansk myt och Kennedy myt går härmed i förbund med varandra. Budskapet han gav med boken var att också han själv, senator John Fitzgerald Kennedy, bärs upp av dessa egenskaper, även om det inte sägs så uttryckligen. Men bara i själva valet av ämne, var detta det tydligt uppenbara budskapet. Med *Profiles in Courage* representerade också Kennedy detta mod, för att inte säga hjältemod.

Mytens väsentliga roll

Kritikerna av Kennedy missar egentligen det väsentliga avseende *Profiles in courage* – oavsett om han skrev hela boken eller enbart delar av den. Rollo May skriver att i mytbildningen har hjälten en central roll i berättandet.

“Hjälten bär på våra målsättningar, ideal och trosföreställningar, han eller hon är kollektivt frambringad som vår egen myt. Därför är hjältemod så viktigt, det reflekterar vår identitetskänsla och härav formas vårt eget hjältemod.” Rollo May, Ropet efter myten (19)

Vad kritikerna inte riktigt begrep med familjen Kennedy var just att Kennedyfamiljen, och kanske främst fadern Joseph Kennedy, konstruktören bakom Kennedymyten, verkligen begrep det stora behovet av hjältar i den amerikanska vardagen. Kennedyfamiljen motsvarade en stark efterfrågan i det amerikanska samhället.

En verkligt viktig ingrediens i just det amerikanska samhällets framgång var just detta samhälles många hjältar. Utan dessa hjältar skapades inte samma styrka och optimism i det amerikanska samhället. USA behövde sina hjältar för att ligga på topp. Hjältar vars framgång byggde på deras oräddhet, och att de också kunde verka i ett samhälle utan att känna rädsla. USA – ett land där begreppet frihet är en ständigt återkommande kraft, och där friheten är ett villkor för att hjältar överhuvudtaget ska kunna etableras i ett samhälle.

Schlesingers bild av Kennedy

Arthur M Schlesinger var som historieprofessor vid Harvard en av John Kennedys lärare. Schlesinger blev en av Kennedys närmaste rådgivare i Vita Huset. Schlesinger gav 1965 ut boken *De 1000 dagarna* och fick ett Pulitzerpris för boken.

I *De 1000 dagarna* redogör han för politiken som fördes i Vita Huset under Kennedys presidenttid. Arthur Schlesinger träffade och konfererade med president Kennedy närmast varje dag under tiden i Vita Huset.

De 1000 dagarna stärker i högsta grad mytbilden av Kennedy. I Schlesingers beskrivning av John F Kennedy är det en man som beskrivs med alltigenom förträffliga egenskaper, texten påminner om hur politiska ledare i totalitära länder beskrivs. Men detta är inte Nordkoreas Kim Il Sung som Schlesinger beskriver utan USA:s 35:e president.

Kan det vara möjligt att Kennedy hade alla dessa fina karaktärsdrag? Oavsett hur, i *De 1000 dagarna* berättar Schlesinger om tiden i Vita Huset. John Kennedy och Jacqueline Kennedy beskriver Schlesinger på följande vis:

”De var som ett par ur sagans värld, vackra, sorglösa och glittrande; mer och mer kom hon att förkroppsliga något allt värdefullare hos honom – en frihet från vardagens spel, en norm för utsöktheten, en symbol för privatlivet, en hel livsstil.

Innan de ännu var gifta översatte och sammanfattade hon ett tiotal franska böcker om Indokina för honom, på den tiden då hon bodde i familjen Auschincloss villa i Virginia och arbetade långt in på de heta sommarnätterna för att hinna med den uppgiften.” Schlesinger De 1000 dagarna (20)

Om Kennedys intellektuella gåvor skriver Schlesinger:

”Han hade utvecklats till en fanatisk läsare, 1200 ord i minuten, och han läste inte bara på normala platser och vid normala tidpunkter utan under måltiderna, i badet, ibland till och med när han var ute och gick. När han klädde sig på morgonen gillrade han en bok på byrån och läste medan han tog på sig skjortan och knöt slipsen. Främst läste han biografier och historia, både amerikanska och engelska verk.

Lyrik läste han bara då och då- och skönlitterär prosa läste han nästan inte alls.” Schlesinger, De 1000 dagarna (21)

Kennedys karaktärsdrag, enligt Schlesinger:

”Hans dyrkan av modet var snarare etisk än politisk, han betraktade modet i en orubblig hängivenhet inför en absolut princip, som det moraliska fullkommandet av individen själv, snarare än det som med naturnödvändighet är bästa sättet att styra ett land.” Schlesinger, De 1000 dagarna (22)

”Adlai Stevenson kallade honom den samtida människan. Hans ungdom, hans vitalitet, detta att han var modern in i märgen – allt det där var de avgörande elementen i hans styrka och hans möjligheter när han stod till tröskeln till presidentämbetet.

För Kennedy var inte bara den första presidenten född på 1900-talet. Viktigare var att han var den första representanten i Vita Huset för en bestämd och särpräglad generation.” Schlesinger, De 1000 dagarna (23)

”Få ting är farligare att försöka förklara en människa utifrån så kallade folkkaraktärer. Ändå var och förblev det irländska draget ett viktigt element för honom. Det trädde fram på många sätt - i hans intelligenta spefullhet, i utbrott av bullersam humor, intresset för politiken, kärleken till språket, den romantiska känslan för historien, hans beundran för fysiska bedrifter, synen på livet som en komedi och en tragedi.” Schlesinger, De 1000 dagarna (24)

”Han var förtegen, patricisk, litterär, förfinad.” Schlesinger, De 1000 dagarna (24)

”Inga anteckningar, fruktar jag, kan ens tillnärmelsevis fånga John F Kennedys exceptionella egenskaper som människa och president. Professor William G Carleton vid University of Florida berättar om en kväll i april 1941 tillsammans med Kennedys i Palm Beach:

”Det stod klart för mig att John hade ett klarare och säkrare historiskt och politiskt intellekt än fadern eller den äldre brodern; att Johns förmåga att se nuets händelser i ett historiskt perspektiv och projicera historiska tendenser in i framtiden rentav var direkt ovanlig.”

Det har varit populärt att påstå att det var Kennedy Sr som ”gjorde” sin son Jack till president och att Joe Jr, om han fått leva, skulle ha ”gjorts” till president först. Jag tvivlar på att Joe Junior, all sin charm och begåvning till trots, någonsin skulle ha kunnat bli president.” Schlesinger, De 1000 dagarna (25)

Arthur Schlesinger om den tidsepok som Kennedy tillhörde, intressant är att notera att författaren Scott Fitzgerald nämns i resonemanget:

”Detta var den generation som växte upp när den amerikanska oskuldens tid led mot sitt slut. Efter första världskriget skrev Scott Fitzgerald att hans samtida vuxit upp ”och funnit alla gudar döda, alla krig utkämpad, all tro på människan rubbad i sin grund.” Fitzgeralds generation utropade sig till den förlorade generationen och specialiserade sig på romantisk desillusion. Generationen efter andra världskriget upptäckte att både gudarna, krigen och tron på människan när allt kom omkring trots allt överlevt, men på underliga, bistra sätt.” Schlesinger, De 1000 dagarna (26)

Vem var Kennedy, enligt Schlesinger ? Jo, exceptionell:

”Vad som behövdes var ett sätt att leva, en självständig väg mellan det förflutna och nuet, mellan flockmänniskan och anarkisten, mellan brackan och beatniken. Och det var just en sådan självständig väg som denne mänskliga och självsäkra man tycktes förkroppsliga. Kennedy kunde helt enkelt inte sammanfattas i det vanliga komplexet av sociologiska generaliseringar. Han var irländare, katolik, New England, Harvard, flottan, Palm Beach, demokrat och så vidare, men slingrade sig ändå undan alla klassifikationer, han var någon att hålla i handen både när åskan går och i solsken.” Schlesinger, De 1000 dagarna (27)

Camelot

Efter mordet på John Kennedy i Dallas 22 november 1963 kommer Jacqueline Kennedy att ytterligare bearbeta bilden av sin avlidne man. Hon bifogar i en intervju en ny, kompletterad bild av maken. Hon rekapitulerar berättelsen om Camelot och påpekar att just Camelot var en av John F Kennedys favoritberättelser.

Camelot är namnet på ett slott i den keltiska berättelsen om Kung Arthur. Camelot var Arthurs viktigaste slott där berättelsen om riddarna kring det runda bordet utspelas. Återanknytningen från svunnen keltisk dåtid, historia och myt, till den amerikanska nutiden kan inte göras tydligare, skapad av en litterärt och kulturellt orienterad Jacqueline Kennedy. Här görs en historisk koppling från kelter till dagens amerikaner. En återknytning i ett invandrarland som Amerika med sina korta historia till ett Europa, med sin längre historia.

Jacqueline Kennedy såg tiden med John F Kennedy i Vita Huset som en motsvarighet till berättelsen om riddarna vid slottet Camelot. En lycklig tid med riddare som stred för den goda saken. Journalisterna tog till sig bilden liksom amerikansk allmänhet. Camelotmyten fungerade mycket bra som ett heroiskt stöd i den stora utsägliga sorgen efter den avlidne presidenten. Här fanns historiska paralleller, att Camelot var en av John Kennedys favoritberättelser visade än en gång det grandiosa i Kennedyepoken. Camelot från dåtiden var Vita Huset i nutiden och John Kennedy en modern Kung Arthur.

Upplägget var raffinerat och blev ytterligare en del i mytbildningen kring John Kennedys presidenttid. Med Camelot ur den keltiska riddarsagan visade Jacqueline Kennedy prov på storheten i Kennedys presidentskap. Hon visade också prov på storheten i sitt eget sätt att berätta om Kennedyepoken, där hon själv utgjorde den viktigaste kuggen vid sidan om presidenten. Med denna berättelse visade hon maken att hon var en av den avlidne presidentens allra närmaste och viktigaste politiska medarbetare. Politiken i form av paret John och Jackie visade sig här återigen - inte som enbart politik – utan också som vacker teater.

C. David Heymann Kalla mig Jackie (28)

Camelotmyten gav Amerika starkt självkänsla om den stora nation man utgjorde. Att dess unga historia kunde härledas i myter långt bak i tiden stärkte amerikanerna, till ett Europa där majoriteten av amerikanerna hade sina rötter.

Den påminner oss också om den tidigare refererade artikeln av Rikard Swartz i Dagens Nyheter om att dagens greker inte har något med Homeros att göra. Vad Jacqueline Kennedy säger är motsatsen, nämligen att så är det inte alls. Dagens amerikaner kan härleda sin historia till Europa och England. Dagens amerikaner är en fortsättning och bärare av en i vissa avseenden europeisk tradition med rötter långt tillbaka.

Sorensen och myterna

Kennedy hade ständigt starkt stöd av hustrun men hans smala lycka var också samarbetet med den danskättade Sorensen som berättar i boken *Kennedy* att han hade att välja mellan två anställningar som rådgivare, antingen hos Kennedy eller senator Henry Jackson. Han valde Kennedy eftersom denne verkade mer intressant som person. Sorensen fann också Kennedys val av politiska frågor mer intellektuellt berikande.

I det politiska beslutsfattandet var Kennedy mycket också Sorensen. Theodore Sorensens intelligens präglade det goda presidentskapet under Kennedys tid i Vita Huset. Theodore Sorensen försökte sig själv på en politisk karriär. 1970 ställde han upp som kandidat till senator för New York, men misslyckades.

Theodore Sorensen och John Kennedy skapade tillsammans många närmast briljanta formuleringar i många av president Kennedys tal. Kennedy installationstal är ett sådant exempel, "*fråga inte vad ditt land kan göra för dig, utan vad du kan göra för ditt land*". Kennedy säger aldrig "*don't ask*" i sitt berömda tal utan "*ask not*" på shakespearskt maner – som ytterligare förstärkning om att Kennedy stod för bildning, stil och kunskap.

Theodore Sorensen bidrog också till Kennedys tal i Berlin. Kennedy talade här om att definitionen på en fri människa på denna jord är en i Väst-Berlin boende berlinare. Kennedy

avslutade sitt tal med *Ich bin ein Berliner*, och hänförde världen och Berlin. Formuleringen var rent grammatiskt inte helt korrekt, Sorensen tog på sig skulden för detta misstag och Kennedy gick fri. Men världen jublade efter Kennedys tal i Berlin. John F Kennedy själv sade efter talet till Sorensen att en dag som denna kommer han och hans medarbetare aldrig få uppleva igen. Uttalandet antyder hur starkt delaktig John Kennedy var i den närmast extatiska bild som ibland kunde skapas av honom. ”Vi kommer aldrig mer att uppleva en dag som den här så länge vi lever”, sa han till Sorensen. *Sorensen, Kennedy (29)*

Myter också sanningar

Theodore Sorensen spelade ofta på Kennedymyten i sin skriftställning, oavsett om det gällde tiden i Vita Huset eller tiden därefter. Sorensen stärkte mycket myten i det han skrev.

Vad som var sant och vad som var myt, blev förmodligen till slut ganska svårt för de inblandade att exakt säga avseende John F Kennedy. John F Kennedy var en djupt politiskt engagerad och aktiv person. Hela hans gärning var politik. Kennedys motståndare ville helt naturligt nedvärdera honom av politiska skäl. Kennedys sympatisörer höjde honom till skyarna.

Beskrivningen av Kennedy var stundtals klart överdriven men inte i alla avseenden. Kennedy ägde en uppenbar politisk briljans som motståndarna inte ville tillerkänna honom - för hans politiska motståndare var detta ett smärtsamt faktum, det fanns trots allt en stor del sanning i myten om John F Kennedy. Trots *Profiles in Courage*, som han stod som författare till - men ovisst hur mycket - trots tal han höll - men bara delvis författat - trots beslut som han fattade - men där han bara delvis stod för kunnandet.

Sorensen inledande kapitlet *Mannen* sin bok *Kennedy* är en gestaltning av den amerikanske presidentens karaktärsdrag. Sorensen skriver:

”... Jag kom att förvånas över hans förmåga att betrakta sina egna och svaga sidor på kyligt avstånd...” *Sorensen, Kennedy (30)*

”... Så småningom upptäckte jag att anspråkslösheten i denne mans smak och uppträdande var lika vilseledande som avväpnande, samtidigt som det var äkta...” *Sorensen, Kennedy ... (31)*

”Det hände aldrig att han spelade teater...” *Sorensen, Kennedy (31)*

”... Den nybakade senatorn från Massachusetts med sitt ‘ordinära’ sätt var en ytterst sammansatt och ovanligt duglig man...” *Sorensen, Kennedy (31)*

”... Under det omsorgsfulla pragmatiska tillvägagångssättet låg djup övertygelse om väsentliga mål och en ovanligt fast föresats att nå dem...” *Sorensen, Kennedy (32)*

”... Många som kände honom ytligt misstog sig på hans obenägenhet att visa känslor och tog det för brist på intresse eller engagemang...” *Sorensen, Kennedy (32)*

” ... John Kennedy kunde alltid se sakligt på sig själv och oförbehållsamt skratta åt sig själv - och dessa sällsynta gåvor satte honom i stånd att tala lätt medan han kände djup...”
Sorensen, Kennedy (32)

” ... Han tyckte inte om sinnesrörelser, inte därför att han tog lätt på saker och ting utan därför att han kände djup. Favoritpassage ur Kennedys favoritbok *Pilgrims Way*...”
”Sorensen, Kennedy (32)

” ... Vid trettiofem års ålder hade han skaffat sig en omfattande beläsenhet i historia, biografi och politik...” Sorensen, Kennedy (33)

” ... Han hade ingen storslagen uppfattning om sig själv ... såsom utvald att frälsa mänskligheten från något ont...” Sorensen, Kennedy (34)

” ... Han hade lämnat Harvard med höga betyg ... studerat kortare perioder på Princeton, London School of Economics, Stanford...” Sorensen, Kennedy (35)

” ... Han lät sig inte imponeras av generaler och ...” Sorensen, Kennedy (36)

Om hans måttfullhet:

” ... Ingen betraktade honom någonsin som en snobb. Visserligen uttryckte han en gång förvåning över att jag skulle ta spårvagnen hem, men själv körde han aldrig de dyrbaraste slagen av bilar och han återlämnade flott en vit Jaguar som hans hustru gett honom i julklapp 1957 till bilfirman...”.
Sorensen, Kennedy (37)

” ... Vi gav honom råd när han sökte råd, men oftare satte vi honom i stånd att bedöma andras råd. Och som rådgivare till presidenten i Vita Huset skriver Sorensen ... var vår uppgift att vara skeptiska och kritiska, inte i att smickra...”. Sorensen, Kennedy . (38)

Proteusmyten gör sig påmind i Kennedymyten som i vissa stycken representerar en amerikansk rastlöshet. Saker och ting skulle hända för just det egna skeendets roll. Det kan i det sammanhanget vara värt att också påminna om Barack Obamas valappell under 2008 års presidentval. “Change” var nyckelordet i den kampanjen. *Change* - kravet på förändring enbart för förändringens egen skull.

En man med mod blir en majoritet.

I presentationen av John Kennedys *Profiles in Courage* - står det att: “...president Kennedy sökte människor ... som hade visat att de hade mod, att de stod på sig, ... att man kunde lita på dem. Därför svarar denna bok så väl mot hans personlighet, mot hans övertygelser. Den är en studie av människor som med risk för sina liv, för sin framtid och till och med för sina barns välgång stod fast vid sina principer.

Det var mot detta ideal han formade sitt liv. Och det kom med tiden att ge andra mod. Andrew Jackson sade: En man med mod blir en majoritet. Det var den effekten president Kennedy hade på andra. Han visade övertygelse, mod, önskan att hjälpa andra President

Kennedy fick bara tillbringa tusen dagar i Vita Huset, istället för tretusen och dock åstadkoms så mycket.” Kennedy Profiles in Courage (39)

Det var så här John F Kennedy ville uppfattas – med åren har hans eftermäle nyanserats. Det hävdas ofta att mycket av det som presenterades som hans verk, bar egentligen endast hans signatur.

Ofta hade medarbetare formulerat eller arbetat fram det som John F Kennedy fick ta åt sig äran av. Det bör väl tilläggas, till Kennedys försvar, att så här är det politiska livet utformat i USA. Vad landets ledande politiker levererar, är ofta författat av personer i deras politiska stab.

Kennedytiden med sin mytbildning bidrog i alla fall till ett USA präglad av kraft, optimism och hopp under 60-talets början. Kritikerna av Kennedyperioden uttrycker tiden som en tid präglad av stora ord men med få verkliga resultat.

Kennedy höll ett uppmärksammat ett tal i Massachusetts som nyvald president. Stolen som senator i delstaten var nu ledig. Kennedy talade i delstatens parlament och talet betraktas som kanske hans bästa någonsin.

Anförandet var ännu ett i raden där stora ord formulerades och med tydliga framträdande visioner. Han tar farväl av tiden som senator för Massachusetts till statens lagstiftande församling med orden:

”... Och när historiens höga domstol en gång skall sitta till doms över var och en av oss och se om vi under vår korta verksamhetstid fullföljde våra förpliktelser, kommer vår framgång att bedömas efter svaren på fyra frågor:

För det första, var vi verkligen modiga människor ... ?

För det andra, var vi verkligen omdömesgilla människor ... ?

För det tredje, var vi verkligen redbara människor ... ?

För det fjärde, var vi verkligen hängivna människor ...? ” Sorensen Kennedy, (40)

Hur John F Kennedy levde upp till dessa förpliktelser vet vi egentligen inte. En sak levde dock talet upp till, nämligen till mytbildningen av president Kennedy. Oavsett de politiska resultaten av Kennedys period vid makten var dock en sak mycket tydlig – aldrig har väl så många goda formuleringar levererats av en amerikansk president som under hans tid vid makten. Talet i Massachusetts är bara ett vittnesbörd om detta.

KAPITEL 5 – KENNEDYMYTEN I SVENSK DAGSPRESS

Kennedy verkade alltid vinna de politiska valen med snäva marginaler. Han besegrade Henry Cabot- Lodge i striden om platsen som senator 1952 med knapp marginal, 51,5 procent. (62) John Kennedy vann också presidentvalet i november 1960 ytterst knappt. Valdeltagandet var 63 procent, 69 miljoner amerikaner deltog. Kennedy erhöll 49,7 procent av rösterna, hans motståndare Richard Nixon 49,5 procent. I röster erhöll Kennedy 34 220 911 röster, endast 112 754 fler röster än Nixon. (58) Nixon fick beröm på vilket sätt han erkände sig besegrad, den tidigare presidenten Herbert Hoover arrangerade ett möte mellan Kennedy och Nixon efter valet, de möttes på ett vänskapligt vis hos Richard Nixon i Key Biscayne i Florida någon vecka efter presidentvalet. (63)

Många artiklar i den svenska dagspressen under denna tid – inte minst de som skrevs när John F Kennedy valts till president - kan stå som god illustration till hur myten om Kennedy också nådde Sverige. Intrycket är att svensk press i detta avseende inte var ett undantag i världen, Kennedymyten nådde även utanför USA:s gränser. Hur tidningarna beskrev skeendet är en god verifikation av detta. Exempelen nedan är hämtade ur Dagens Nyheter, Expressen och Svenska Dagbladet. De skribenter som här refereras tillhörde de mest ansedda bland tidningarnas medarbetare.

Jan-Olof Olsson, Dagens Nyheter

Skribenten Jan Olof Olson, under signaturen Jolo i Dagens Nyheter, deltar i valvakan i Hyannisport. Han möter här medlemmar ur Kennedyfamiljen. Vinjetten är *Jolo hemma hos segraren*.

Jolo noterar att fadern Joseph Kennedy höll sig undan valvakan, att John Kennedy gick och lade sig innan valresultatet var klart, att Peter Lawford, Kennedys svåger, spelade en roll som budbärare.

”Familjen Kennedys egen lilla stad”

kallar han gruppen villor som Kennedyfamiljen ägde i Hyannisport.

Om brodern Robert skriver Jolo att brodern:

”...är ytterligt durkdriven och hårdfjällad herre i det erkänt hårda gamet att leda en politisk kampanj. En trappa upp satt alla de berömda Kennedyflickorna – systrar och svägerskor – i cowboybetonade blåbyxor och följde med i TV rapporteringen.”

Jolo fortsätter:

”En som arbetade för högtryck i Bob Kennedys överkommando, var svågern Peter Lawford, som sprang omkring som en budpojke i strumpfötterna för att lämna siffror till Bob och de övriga demokratiska pamparna.” Dagens Nyheter 9 november (41)

I en annan artikel när rösträkningen är klar, Kennedy har utsetts till segrare, skriver Jolo i Dagens Nyheter 10 november, om den nye presidenten och familjen Kennedy:

”En familjekrönika om klanen Kennedy – fadern mångmiljonär genom smarta finansoperationer, med skön hustru och nio barn och internationellt rykte som diplomat, döttrar gifta med en medlemmen av engelska högadeln, en Hollywoodstjärna och en tippad guvernör i Illinois, respektive en son som dominerar rubriker som speciell åklagare i senatens kampanj mot skumma fackföreningar och slutligen en son som blir USA:s unge nye president - den boken skulle nog av beska litteraturkritiker anses vara ett misslyckat resultat av författarens alltför överdrivna fantasi. Historien om Kennedys är dock en sannsaga med alla sina många dramatiska episoder.”

Jolo fortsätter att beundrande skriva om alla medlemmar i familjen Kennedy.

” ... Bobby slitvargen... Ted, adjutanten, som ibland hoppat in och läst broder Jacks tal när denne överansträngt halsen ...systerarna som charmat röstare vid otaliga tejudningar. ”

Om fadern skriver Jolo:

” Bland Joes intressanta finanssnilledrag hör också den agentur på skotsk whisky han skaffade lagom till att förbudstiden upphörde.”

Om Jacqueline Kennedy skriver Jolo vidare :

” ... fru Jacqueline, född Bouvier, den kultiverade, konstnärliga och språkkunniga societetsflickan som den senaste tiden har fått avstå från sin kringflackande makes sällskap Inom kort skall hon nämligen föda en ny Kennedyarvinge åt USA:s president.

Jolo har en intressant slutvinjett till texten :

”När Jack nått Vita Huset gör han Bobby till justitieminister, Teddy kandiderar som kongressman från Massachusetts och Schrifer blir troligen Illinois guvernör. Den stora frågan är. Vad skall dom göra med Peter Lawford?” Dagens Nyheter 10 november (42)

En rolig avslutning på Jolos smått beundrande text. Det intressanta är att han verkade vara ensam om att pricka rätt i förutsägelsen avseende broder Robert Kennedy. Få tidningar hade den spådomen, det var helt andra personer tippades som justitieminister. Ett mer frekvent namn som troddes bli ny justitieminister var Connecticuts guvernör Abraham Rubicoff. Robert Kennedy förekom inte i diskussionerna.

Anders Ehnmark, Expressen

På Expressens kultursida skriver Anders Ehnmark om Kennedy, under rubriken: *Vem väljer USA till president idag? PR –mannen eller riddar Motvalls?*

Kennedy beskrivs som motvalls, en amerikansk ung Churchill som vågar komma med obekväma sanningar, vågar säga emot och undviker det ständigt ljusa budskapet, det krävs hårt arbete också.

Om Kennedy skriver Ehnmark med citat av författaren Norman Mailer...

” det har varit lätt för Kennedys anhängare att lansera senatoren som en idéernas man, djärv och självständig i motsats till den anpasslige Nixon. Effektivt har han beskrivits på temat inner-directed - efter en epok, styrd av PR folk, organisationsmän, manipulatorer, kommer här en modern riddare av det inre ljuset, redo att omdana ett halvt nedsövt samhälle. Till hans attraktion hör också, som Norman Mailer träffande påpekar i Esquire, en aura av 20-tal, av jeunessse dorée.” Expressen (43)

Ehnmark och Mailer talar om jeunessse dorée, dvs en gyllene ungdom. Intressant i texten är att citatet av Mailer går i samklang med Scott Fitzgerald och jazzåldern.

Arne Thorén, Expressen

Arne Thorén är Expressens korrespondent i USA. Han skriver genomgående mycket välvilligt om John Kennedy. Om hustrun Jacqueline berättas det gärna om hennes franska bakgrund. Fadern Joseph Kennedy nämns och om hur han blev rik. Här skrivs det om hur han byggt upp familjens förmögenhet, inte minst genom försäljning av alkohol. Kennedys bok *Profiles in Courage* nämns, tonläget i texterna är allmänt respektfullt och med en ton av att skribenten starkt sympatiserar med politikern Kennedy. *Expressen (44)*

Per Persson, Svenska Dagbladet

SvD:s korrespondent i USA Per Persson skriver uppskattande om Kennedy. Om valvakan i Hyannisport skriver Persson

”.. där vakade han halva natten men när resultatet inte var klart vid fyratiden på morgonen hade han nerver att gå till sängs och få de första fem timmarnas sammanhängande sömn han haft under de senaste veckorna.” Svenska Dagbladet (45)

När valresultatet senare står klart skriver Per Persson om John F Kennedy:

” ... 43-åringen var fattad när han tillsammans med sköna maka Jacqueline steg upp på en balustrad och gick fram till mikrofonerna. Men inte ens hans absoluta självkontroll och hans kyliga väsen kunde dölja att han var djupt och emotionellt medveten om stundens allvar, när han inledde sitt korta tal med ett typiskt understatement .”Det här är ett tillfredsställande ögonblick för mig.” Svenska Dagbladet (46)

KAPITEL 6 – ANALYS OCH SLUTSATSER

VAR DET BARA YTA – ELLER FANNS DÄR EN POLITISK GÄRNING?

Utgångspunkten för denna uppsats var på vilket sätt myten om familjen Kennedy hör ihop med de teorier och den kunskap som finns om myter. Om myten skymt politikern Kennedy. Resonemanget tog sin naturliga utgångspunkt i ett USA präglad av den amerikanska myten. Ett antal teoretiker avseende myter presenterades där Rollo May fick utgöra grunden för resonemanget. May som skriver i sin *Ropet efter Myten* om den amerikanska drömmen. Hur applicerbar myten om den amerikanska drömmen varit för Kennedymyten har utgjort en utgångspunkt för denna uppsats.

Känslökylan

Rollo May nämner att författaren Scott Fitzgerald ofta använder uttrycket *careless* om figurerna i *Den store Gatsby*. Han skriver om människor som inte kunde bry sig om, som var utan medkänsla, som inte kunde kommunicera på en djupare nivå, eller ens kunde älska varandra. De två huvudpersonerna, Tom och Daisy i boken representerar detta synsätt och de verkar faktiskt ha drag gemensamma med många inom familjen Kennedy.

Om John F Kennedy sades det att han var just känslökall. Scott Fitzgerald beskriver personerna under jazzåldern som människor som inte kände inför varandra, de var *careless*. John Kennedy verkade många gånger just *careless*.

Scott Fitzgerald skriver i *Den Store Gatsby*, att: “*de slog utan vidare sönder föremål och människor och sen drog de sig tillbaka till sina pengar och sin ohyggliga vårdslöshet, eller vad det nu var som höll dem tillsammans och lät andra människor ståda upp i den oreda de hade ställt till... Rollo May, Ropet efter myten (47)*”

Kennedyfamiljens maner

Denna passus ur Rollo May får läsaren att tänka på beskrivningen av herrmiddagen med John Kennedy inför sitt bröllop. Hur John Kennedy och femton andra på en fin klubb, efter skålandet och uppdruckna glas, slänger Hugh Auchinchloss dyrbara glas i spisen, inte bara en gång, utan också en andra gång, efter det att nya dyrbara glas beställts in. Om det nu var sant.

Vi minns också situationen med presenten till John Kennedy från blivande makan Jacqueline - utrustningen med oljefärger som familjemedlemmarna inte riktigt begrep sig på. Istället för att ta den på allvar börjar man kasta färgerna på varandra på ett allmänt ociviliserat sätt. Man skojade på ett obildat och primitivt sätt om något som man ville få allmänheten att tro att man högaktade och stod för, nämligen bildning och kultur, förfining och smak.

Frågan är om denna uppgift är sann. I tidningen Paris Match (65) ser man en John F Kennedy bakom staffliet, målande, tillsammans med makan Jacqueline. Mot bakgrund av denna dokumentation känns berättelsen ur Heymanns bok som osann.

Bay of Pigs - fiaskot

Men om den är sann kan denna enkla utbildade inställning jämföras med Kennedys inledande fiasko på ett högre politiskt plan, nämligen invasionen i Grisbukten på Kuba. Den som vill vara välvillig till Kennedy i sin historieskrivning hänvisar gärna till föregående presidenten Ike Eisenhower. Skulden för fiaskot läggs på Eisenhower, att det militära uppdraget planerades under hans tid som president. Att invasionen var i stort sett omöjlig att stoppa.

I själva verket var Bay of Pigs ett projekt som Kennedy genomdrev. Han trodde sig vara kapabel att genomföra en statskupp på Kuba som skulle resultera i Fidel Castros fall från makten i Havanna. Misslyckandet i Bay of Pigs hade sannolikt den goda gåvan att den lugnade ned Kennedy under Kubakrisen ett år senare.

Den ignorerande politikern

Man kan se fiaskot i Grisbukten som ett uttryck för John F Kennedys ociviliserade, obildade sida, en som kommer till uttryck i hans känslökyla, i att vara *careless* - huvuddraget i den amerikanska överklass som Scott Fitzgerald berättar om. Hans två huvudpersoner Tom och Daisy som destruktivt slår sönder sådant som kommer i deras makt.

John F Kennedy uppträdde på ett slarvigt vis i samband med fiaskot i Grisbukten. Han uppträdde som en ignorant medlem i överklassen, och därför blev resultatet därefter, med katastrofala politiska följor.

Det kan också vara värt att notera hur John Kennedy bedrev regeringsarbetet – eller bristen på regeringsdisciplin. Det nya inslaget under Kennedys tid i Vita Huset var avsaknaden av regeringssammanträden. Vissa uppfattade att byråkratin skötte sig själv, att regeringsarbetet var självgående. Theodore Sorensen skriver att flertalet möten med Kennedy var korta, den vanligaste längden för ett ärende var en kvart, som längst en timme. Men ibland betydligt längre.

”Han höll sammanträdena så korta som ämnet tillät. Många varade inte längre än en kvart och mycket få drog ut över en timma. Men när det var nödvändigt kunde han sitta i flera timmar.” (61)

Vissa menade att Kennedys regeringsstil var ett uttryck för att vara effektiv - det kan lika gärna ha varit motsatsen, att regeringsarbetet sköttes på ett slarvigt, ignorant och lättjefullt sätt.

Mytens konsekvens för John Kennedy

För president Kennedy innebar myten om Kennedyfamiljen både en styrka och svaghet, både en börda och en tillgång.

Fadern Joseph Kennedy hade tidigt mycket höga ambitioner i sitt liv. Hans dröm var att själv nå Vita Huset en dag. I avsikt att göra detta förstod han sig på ett viktigt element i det amerikanska samhällsbygget, behovet av myter, vackra berättelser. Den äldre Kennedy var en tid filmproducent. I Hollywoods värld av fantastiska sagor och berättelser visste man väl vad som väckte genklang i den amerikanska nationen. En viktig kraft var drömmen om att skapa ett eget högre välstånd, *The American Dream*.

Joseph Kennedy insåg att detta var en viktig ingrediens i ett framgångsrikt politiskt koncept. Han skapade därför bilden av den framgångsrika familjen Kennedy, där medlemmarna tidigt fick lära sig vikten av att tävla och vinna. Två myter om familjen Kennedy var att familjens medlemmar alltid vann i politiska val – och att de aldrig grät. ”En Kennedy gråter aldrig”.

Journalisten Jan-Olof Olsson, Jolo, i Dagens Nyheter, är med när familjen Kennedy har valvaka i samband med presidentvalet. Han berättar också i en annan artikel om familjen Kennedy.

Jolo inleder texten med att berätta om familjen Kennedy som hämtad ur en fantastisk berättelse som man bara kan finna i romanens form. Jolo lägger till att ”... - den boken skulle nog av beska litteraturkritiker anses vara ett misslyckat resultat av författarens alltför överdrivna fantasi”. En intressant vändning i hans artikel, därför hos familjen Kennedy var det verklighet.

Det är lätt att formulera det som att i familjen Kennedys fall hade fiction och faction gjort gemensam sak, sann historia och saga hade gått i koalition – och den ofattbara sagan hade utvecklats till verklighet. Intrycket är att Joseph Kennedy, som den filmproducent han en gång i tiden var, bestämde sig för ett scenario för sin egen familj, och lyckades med den dröm han hade om denna familj.

I *Den store Gatsby* konstruerar Jay Gatsby berättelsen om sig själv, och samma sak gör Joseph Kennedy – båda lyckas, men priset är i bådas fall tragedier och nederlag.

Borgmästaren John Fitzgerald

Vad gäller president John F Kennedy inympades denne tidigt i faderns stora vision om sin egen familj framgång. Sonen skulle bli USA:s president och det fanns goda förutsättningar. Fadern hade gift sig med Rose Fitzgerald, dotter till Bostons borgmästare John Fitzgerald.

Det fanns sålunda ett historiskt arv för John F Kennedy att falla tillbaka på, i fall han ställde sig frågan ”*varför ska jag egentligen göra allt detta ?*”. Det historiska arvet är viktigt för att mobilisera en myt. Myten får sin näring i om det finns någon form av historisk bärkraft i myten. I Kennedyfamiljen fanns det en sådan bärkraft i form av den blivande presidentens morfar.

I inledningen till boken *Kennedy* av Sorensen skriver den tidigare rådgivaren till presidenten om ett mycket tidigt minne för John F Kennedy. Ted Sorensen skriver här att John Kennedy sagt till honom att: *Allting tycktes peka dithän 1946*” - det året som John Kennedy inledde sin politiska karriär med att vinna en plats i representanthuset i Washington.

Sorensen skriver vidare: ” ... och som pojke hade han följt med morfar Fitzgerald på politiska möten, lyssnat när han sjöng *Sweet Adeline* och sett honom , berättade han för mig en gång, slösa bort alltför mycket tid efteråt med sådana inte ville gå hem medan mormodern tålligt väntade i bilen... ... sedan pojken hade väntat en timme eller så utanför, hämtades han in, varpå gamle John F högg tag i honom och ställde honom på bordet med orden: *Här är min dotterson, han är världens bästa barnbarn. Till vilket unge John F svarade: Min morfar är världens bästa morfar. Och församlingen gav bifall åt Jack Kennedys första offentliga tal.*”
Sorensen, Kennedy (48)

Är denna historia sann ? Det vet ingen, kanske inte ens John Kennedy visste, men historien fanns där – och som sådan gav den honom styrka. Den är som hämtad ur inledningen till en film, en berättelse av många om sin bakgrund som gav Kennedy styrka, den gav honom ett argument för varför han ägnade sig åt politik. Kennedy hade en uppgift, ett kall, detta kall byggde på familjehistorik, och delvis kanske också på myt.

Myten om Massachusetts

I myten om John F Kennedy ingick också bilden av denne politiker som en person med bakgrund i Massachusetts. Så var det egentligen inte. Kennedy föddes i en förort till Boston, som hette Brookline 1917, men flyttade bara efter några år till New York.

Kennedy var egentligen mer från New York än Massachusetts, någon som inte fick komma i förgrunden, om han skulle representera delstaten Massachusetts. I Sorensens *Kennedy* står det därför om Kennedys kärlek till inte minst Boston, även om han bara hade bott där några få år fram till fyra års ålder.

Sorensen skriver:

”*Jack Kennedy älskade Boston och Boston älskade Jack Kennedy men han var alltid något mer än en bostonbo. Som många älskande levde de sällan tillsammans. Han var född i Bostonförstaden Brookline. Han växte upp under sina formbara år i Bronxville, New York, dit hans far hade flyttat hela familjen i tron att en irländsk, katolsk affärsman skulle ha sämre möjligheter i Boston.*” *Sorensen, Kennedy (49)*

Här finns en uppenbar dissonans mellan verklighet och myt. Myten om Kennedy som oerhört trogen Boston och Massachusetts - sanningen var nog en annan. Delstaten fungerade som Kennedys politiska språngbräda för vidare politisk karriär. Kennedy var löst knuten till delstaten, men så här fungerar Amerika, inom många områden.

Myten för presidenten om den egna familjens uppgift i Amerika var sannolikt mer en styrka än en börda. Som en ödets skickelse var det han, den andre sonen som fått namnet Fitzgerald, och inte den äldre brodern som omkommit i en flygolycka under Andra världskriget.

Kennedymyten gav naturligtvis politikern, senatoren och presidenten en väldig skjuts framåt i sitt utövande av den politiska makten. Det utgjorde ett stöd men tidigt var USA och amerikanerna framme och påtalade just detta med myten. Myten om familjen var inget nytt som skapades främst i samband med presidentvalet 1960. Myten och Kennedyfamiljen var tidigt ett tema i amerikansk politik när namnet Kennedy fördes på tal.

En författare vid namn Victor Lasky kom 1963 ut med en bok på temat människan och myten John F Kennedy.

I boken *John F Kennedy. Mannen och myten* beskrivs presidenten som en politiker som mest bärs upp av myter, och inte av politisk maktutövning baserad på briljans och kunskaper. I denna bok berättas en del om de kvinnoaffärer som Kennedy hade. Mordet på Kennedy gjorde att boken drogs tillbaka, innehållet visade sig för känsligt. *Victor Lasky John F Kennedy. Mannen och myten (50)*

Men under hela Kennedys karriär som politiker var hans kritiker inne på samma tema, att Kennedy inte alls var den skicklige politiker som Amerika fått intrycket av, utan en medioker politiker, där myten om hans briljans skymde det mediokra hantverket.

Men kanske innehåller sanningen både ock, Kennedy kunde vara en briljant politiker, som under Kubakrisen, men också en slarvig och medelmåttig president, som under fiaskot under Bay of Pigs.

En svag och sjuklig president

Kennedy led av Addisons sjukdom och hade ryggproblem. Han hade haft värk i kroppen halva sitt liv, enligt brodern Robert. John Kennedy var konvalescent många gånger i sitt liv. Enligt Ted Sorensen tvingades han till att gå ner i ett badkar hela tre gånger per dag, allt i avsikt att lätta spänningarna i sin kropp. Presidenten visade en gång sin rygg för Ted Sorensen där Sorensen kunde se ett stort otäckt hål. *Sorensen, Kennedy . (51)*

Kennedy var stundtals en mycket sjuk person, trots sjukdomsbilden lyckades han ta sig till Vita Huset. Myten om hans förträfflighet, myten om att en Kennedy alltid vinner, aldrig gråter, den ständigt leende Kennedy, tog honom dit. Men att Kennedy hade Addisons sjukdom var bekant under valkampanjen 1960. Hans motkandidat Richard Nixon förde den på tal genom att tala om sitt eget hälsotillstånd, att han gått och undersökt sin hälsa, och att resultatet varit mycket gott.

I äktenskapet fanns där tidigt en oro för John Kennedys sjukdomsbild. En tid var det ovisst om han skulle överleva. Han genomgick en operation och blev bättre. Dödligheten var hög för människor med Addisons sjukdom under 50- och 60-talet.

John och Jackie – jeunesse dorée- en gyllene ungdom Med Kennedy i Vita Huset är det ofrånkomligt att göra jämförelser med den tid som beskrivs i *Den store Gatsby*. Författaren Scott Fitzgerald skriver om Tom och Daisy, om det unga paret med strålgång under jazzepoken. Anders Ehnmark citerar författaren Norman Mailer i tidningen *Esquire*, som 1961 gör samma jämförelse med 20-talets Amerika, jazzåldern och paret Kennedy.

”Till hans attraktion hör också, som Norman Mailer träffande påpekar i Esquire, en aura av 20-tal, av jeunesse dorée”. (jeunesse dorée= en gyllene ungdom).

Arthur M Schlesinger skriver om paret Kennedy: *”De var som ett par ur sagans värld, vackra, sorglösa och glittrande; mer och mer kom hon att förkroppsliga något allt värdefullare hos honom – en frihet från vardagens spel, en norm för utesötheten, en symbol för privatlivet, en hel livsstil. Innan de ännu var gifta översatte och sammanfattade hon ett tiotal franska böcker om Indokina för honom, på den tiden då hon bodde i familjen Auschincloss villa i Virginia och arbetade långt in på de heta sommarnätterna för att hinna med den uppgiften”* Schlesinger, *De 1000 dagarna* (52)

När Kennedy diskuteras påminns vi ofta om familjen Kennedys livsstil. Livsstilen är minst lika framträdande som den politik Kennedy som politiker vill genomföra. Ibland får betraktaren dock känslan att livsstilen är väsentligare än själva politiken.

Inför bröllopet mellan John F Kennedy och Jacqueline Bouvier arrangerades en rad tillställningar. Stora som små fester som varade i nära två veckor. Ett stråk av jazzåldern från förr. *C. David Heyman, Kalla mig Jackie* (53)

Under president Kennedys tid som president talades ofta om de många fester som arrangerades, om kalas där en specialitet var att kasta gästerna i swimmingpoolen - med smoken på. Om utrikesminister Dean Rusk sades det att han var den ende som aldrig hade kastats i en swimmingpool, vare sig i eller utan smoken.

Jacqueline Bouviers yngre halvbror James Auchinchloss kommenterade många år senare paret Kennedys tid i Vita Huset med, *“... att det var alla fester som var presidentskapets höjdpunkt. All den kultur som skapades och förmedlades under de tidiga åren på 60-talet i Vita Huset, det gav vårt land stil.”* C. David Heyman, *Kalla mig Jackie* (54)

Var det bara yta – eller fanns där en politisk gärning ?

Det märkliga med president Kennedys tid vid makten var att myten om Kennedy levde parallellt med honom under hans politiska gärning. Vanligtvis kommer myten efter en gärning, men i Kennedys fall var det inte så. Myten verkade under Kennedys politiska gärning leva i symbios med politiken.

Den centrala frågan blir därför om myten dolde Kennedys politiska gärning. Fanns där trots allt en substantiell politik ? Eller var allt endast ett bländverk ? Vad gjorde Kennedy för nytt under sina 1000 dagar i Vita Huset? Fanns där en överhängande ideologi – en tanke om en ny typ av politik som skulle föras ?

På ett internationellt plan lanserade han Fredskåren – Peacecorps. En organisation för fredsarbete i utlandet för unga amerikaner. Fredskårens arbete handlar mycket om humanitärt biståndsarbete i Tredje världen. Peacecorps är fortfarande en del i USA:s biståndsarbete och får anses som en av de mest nydanande inslagen i USA:s utrikespolitik. Med existensen av Fredskåren kan man konstatera att här stod Kennedy för annat än bara yta. Men i övrigt – fanns här någon ny giv ? Om man listar ett antal områden som minner om Kennedys politik är nedanstående händelser det som tecknas tydligast i historien:

Kubakris – en utrikespolitisk framgång, Sovjet stoppades i försöken att installera kärnvapenmissiler på Kuba.

Bay of Pigs – ett försök avsätta Castroregimen på Kuba som misslyckades, ett utrikespolitisk fiasko.

Militär upprustning: Vietnam, Kennedy ökade USA:s närvaro i Vietnam, förde här en traditionell amerikansk utrikespolitik. Hustrun Jacqueline påpekar så tidigt som 1964 – före de omfattande Vietnamprotesterna i världen - i en intervju med Arthur Schlesinger, att maken hade planer på att USA skulle lämna Vietnam. (60)

Civil rights – Kennedy försökte få igenom reformer med medborgerliga rättigheter för de svarta, efterträdaren Lyndon Johnson fick majoritet för Kennedys program i kongressen.

Sysselsättning – mellan fyra och sju procents arbetslöshet jämfört med 8,5 procent 2012. Kennedy ärvde en situation – överlämnade densamma. När Kennedy tillträdde var arbetslösheten något över fyra procent, den sköt i höjden till närmare sju procent under den inledande tiden, men dalade konstant ned till ungefär fem procent i november 1963. Under efterträdaren Lyndon Johnsons tid var som lägst arbetslösheten närmare 3,5 procent 1968.

Intrycket är att många av ovan redovisade frågor skulle ha aktualiserats oavsett om Kennedy suttit i Vita Huset eller ej. Någon specifik politisk etikett avseende ovanstående frågor kan inte anges. Inom ett område - de svartas medborgerliga rättigheter - var denna politik mycket ett resultat av arbetet hos de svartas organisationer.

Hade Kennedyadministrationen haft ambitionen att förbättra de svartas medborgerliga rättigheter, utan de svarta amerikanernas påtryckningar och uppvaktningar? De stora reformerna inom detta område skedde under Lyndon Johnsons presidenttid. Kennedy lyckades inte få med sig kongressens ledamöter på sina förslag. Kongressen ändrade sedan åsikt efter mordet i Dallas.

Mycket av den politik som Kennedy stod för och genomförde var ett uttryck för tidsandan.

Intrycket är att Kennedyepoken karakteriserades av både politik och yta. Skillnaden i jämförelse med andra presidenter - både före Kennedy och efter - var just att här fanns så mycket mer av glamour och yta. Amerikansk politik på denna nivå är konstruerad att den skapar en stor del av glamour. Oavsett vad presidenten heter - Kennedy, Carter, Reagan, Obama - inkluderas också presidentens familj i hans politiska gärning.

Men även om det fanns påfallande mycket hos Kennedy av detta moment av icke-politik, förtog inte detta, att här fanns en politisk medveten gärning. Kennedy verkade i en radikal tid, och hans presidentskap innebar radikala impulser.

Intrycket av åren med Kennedy i Vita Huset är att han stod för något nytt, en nydanande politik. Kennedy stod för nya idéer - allt var inte bara yta.

I kapitel två görs en rad sammanfattningar om mytens egentliga uppgift, dess väsentliga roll. Rollo May tillhör som framgått de ledande forskarna inom ämnet myt. I denna uppsats har många resonemang refererats till Rollo May. I sammanfattningen i kapitel två framgår att det väsentliga är inte om myten är sann eller ej. Funktionen med en myt är en helt annan, nämligen att stärka den eller de människor som myten innefattar. Att vara del i denna myt som individ är stärkande och ger energi. Vi-känslan är påtaglig.

Den textanalys som gjorts av de refererade verk av Theodore Sorensen och Arthur Schlesinger stärker denna tes, liksom analysen av vad svensk dagspress skrev 1960. Myten om Kennedy har i hög grad fyllt den funktion som Rollo May utkristalliserat. I Kennedys fall har

1. Myten stärkt en gemenskap
2. Myten har stöttat vissa moraliska värden

Som framgått har myten om Kennedy levt i samtidig symbios med hans politiska gärning. Som nämnts är ju det vanliga att myten kommer efter en politisk insats, en samhällelig gärning. Det intressanta med Kennedy var att den levde samtidigt som han var politiskt verksam.

En lycklig tid – trots allt

Myten om John Kennedy, myten om familjen Kennedy - återkommer under hela hans tid som president, både från kritiker och beundrare. Myten kan ha gjort att politiken han förde och ville föra, kom i skymundan. Myten kan därmed ha dolt det verkliga innehållet - om så var fallet var det till politikens nackdel. För Kennedy var nog myten både till fördel och nackdel, det varierade från tidpunkt till tidpunkt.

Kennedymyten skymde mycket av hans kvalifikationer, på gott och ont. Begreppet "*The best and the brightest*" myntades under denna epok, aldrig tidigare hade Vita Huset lyckats rekrytera så högutbildade och dugliga medarbetare, ett bevis så gott som något att tiden med Kennedy i Vita Huset var lyckosam. Det sägs att det tråkiga var att dessa högt bildade medarbetare inte alltid stod för de bästa besluten. Fiaskot i Vietnam, som inleddes under Kennedy är ett exempel på detta. Men en sak kan man inte ta ifrån Kennedyepoken och dess president, är hans eftermäle. När en amerikan idag ställs inför frågan vilken eller vilka presidenter som hittills varit de bästa för landet är det alltid tre namn som återkommer. Namnen är Lincoln, Roosevelt och Kennedy.

Tiden med Kennedy i Vita Huset stärkte en känsla av vissa goda moraliska värden, helt i linje med vad Rollo May säger om mytens roll. Om det förhöll sig så eller ej, om det fanns mer av god moral under denna tid, spelar här en underordnad roll.

Mytens roll är att få vara del i ett öde, del i en gemenskap. Intrycket är att USA upplevde en mycket lycklig tid med Kennedy i Vita Huset. Oavsett hur mycket av hans skicklighet som var myt, oavsett hur mycket som var sanning.

LITTERATURFÖRTECKNING OCH KÄLLHÄNVISNINGAR

Armstrong, Karen *Myternas historia*, Albert Bonniers förlag, 2005

Bergström, Göran, Boréus, Kristina, *Textens mening och makt Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*.

Grotanelli, Christiano. *Four theories of Myth*, Chicago Journals, 1990

Hollis, James, *Myten i våra liv*, Centrum för jungiansk psykologi, 1991,

Heymann, C David, *Kalla mig Jackie*, Wiken, 1989

Heehs, Peter, *Myth, History, and Theory*, Blackwell Publishing for Wesleyan University, 1994

Lasky, Victor, *Mannen och myten*, 1963

May, Rollo, *Ropet efter myten* Rabén& Sjögren 1991

Mattson, Britt-Marie, *Vi tolererar inga förlorare*, Albert Bonniers förlag, 2011

Perhsson, Lennart. *Kennedy – en amerikansk dynasti*, Historiska media, 2011

Savodnik, Peter: *Ernst Cassirer's theory of myth*, *Critical Review: A Journal of Politics and Society*, 2008

Schlesinger Jr, Arthur M, *De 1000 dagarna*, Boken om John F Kennedy, Wahlström&Widstrand, 1967

Sorensen, Theodore C *Kennedy*, Albert Bonniers Förlag 1966

Artiklar

Dagens Nyheter, recension,

Dagens Nyheter, Jolo,

Svenska Dagbladet, Per Persson

Expressen, Anders Ehnmark

Expressen, Arne Thorén,

Cape Cod Times 9.9. 2011, *JFK scorned Johnson as president*

KÄLLHÄNVISNINGAR – FOTNOT 1-64

- (1) C David Heymann, Kalla mig Jackie, s 338
- (2) Theodore C Sorensen, Kennedy , s16
- (3) Theodore C Sorensen, Kennedy , s50
- (4) Bergström, Göran, Boréus, Kristina, Textens mening och makt, s 47
- (5) Swartz, Richard, Dagens Nyheter, 3 mars 2012, s5
- (6) Swartz, Richard, Dagens Nyheter, 3 mars 2012, s5
- (7) Swartz, Richard, Dagens Nyheter, 3 mars 2012, s5
- (8) May,Rollo, Ropet efter myten, s53
- (9) May,Rollo, Ropet efter myten, s51
- (10)May,Rollo, Ropet efter myten, s 34
- (11)Review: A Journal of Politic and Science,Savodnik, Cassirer's Theory of Myth, s 451
- (12)Peter Heehs. Myth, History and Theory, s2
- (13)Peter Heehs. Myth, History and Theory, s3
- (14)Peter Heehs. Myth, History and Theory, s4
- (15)May,Rollo, Ropet efter myten, s 213
- (16)Mattsson, Britt-Marie, Vi tolererar inga förlorare, s
- (17)Dagens Nyheter, Henrik Berggren, 19 november 2011
- (18)Theodore C Sorensen, Kennedy, s 41
- (19)May,Rollo, Ropet efter myten, s 58
- (20)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 102
- (21)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 104
- (22)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 104
- (23)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 109
- (24)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 84
- (25)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 86
- (26)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 109
- (27)Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 109-110
- (28)C David Heymann, Kalla mig Jackie, s 366
- (29)Theodore C Sorensen, Kennedy s434
- (30)Theodore C Sorensen, Kennedy , s 7
- (31)Theodore C Sorensen, Kennedy , s 8
- (32)Theodore C Sorensen, Kennedy , s 9
- (33)Theodore C Sorensen, Kennedy , s 10
- (34)Theodore C Sorensen, Kennedy , s11
- (35)Theodore C Sorensen, Kennedy , s12
- (36)Theodore C Sorensen, Kennedy , s12
- (37)Theodore C Sorensen, Kennedy , s15
- (38)Theodore C Sorensen, Kennedy , s78
- (39)Kennedy, John, Profiles in courage
- (40)Theodore C Sorensen, Kennedy , s51
- (41) Dagens Nyheter, Jan-Olof Olsson , 9 november 1960
- (42) Dagens Nyheter, Jan- Olof Olsson, 10 november 1960
- (43) Expressen, 8 november, 1960, Anders Ehnmark,
- (44) Expressen, Arne Thorén, 9 november 1960
- (45) Svenska Dagbladet, Per Persson, 8 november 1960
- (46) Svenska Dagbladet, Per Persson, 9 november 1960
- (47) May,Rollo, Ropet efter myten, s136

- (48) Theodore C Sorensen, Kennedy , s 9- 10
- (49) Theodore C Sorensen, Kennedy , s16
- (50) Lasky, Victor, John F Kennedy, Mannen och myten
- (51) Theodore C Sorensen, Kennedy , s39
- (52) Schlesinger, Arthur M, De 1000 dagarna, s 102
- (53) C David Heymann, Kalla mig Jackie, s 113
- (54) C David Heymann, Kalla mig Jackie, s 236
- (55) Hollis, James, s Myten om våra liv, s182
- (56) Armstrong, Karen, Myternas historia, s 20
- (57) Hollis, James, Myten i våra liv s44
- (58) Mattsson, Britt-Marie, Vi tolererar inga förlorare, s398
- (59) C David Heymann, Kalla mig Jackie, s 154
- (60) CapeCod Times, 9.9.2011, JFK scorned Johnson as president
- (61) Theodore C Sorensen, Kennedy , s165
- (62) Theodore C Sorensen, Kennedy , s 6
- (63) Theodore C Sorensen, Kennedy , s 47
- (64) Svenska Dagbladet, Ruth Lötmarker, Understrecktet, 23 mars 2012
- (65) Paris Match, s 91-92 Le temps des premieres amours.